

Hegteliter, ikke Dekaliter, men Dekk-liter. Det bliver, kort sagt, et saadant System af Forvansknings, som maa fylde enhver, der har lidt Sans for Sprogets Renhed, ligefrem med Bømmelse. Vi kende, hvorledes denne Fordrejning af fremmede Ord virker. Jeg skal nævne nogle Eksempler, der er f. Eks. et Ord, der bruges meget i Byggefaaget, Frontespice. Hvad er det blevet til? Til Frontespids, og det er nu blevet godt Latin, om jeg saa maa sige; jeg tror endogsaa, at vore Arkitekter bruge det. Vi have fremdeles noget, som hedder at approbere, og som navnlig bruges meget i ministerielle Skrivelser, men ogsaa andre Steder. Det er populært blevet til „approbere“. Det er ikke saa underligt, men det tjener ikke til nogen god Udvikling af Sproget. Disse Ord, som vi have haft saa meget med at gøre i den sidste Menneftkalder: Telegraf og Telegram — hvilken Konfusion har der ikke været! Hvor mange have ikke talt om, at de have faaet en Telegraf- eller en Telegrafdepesche, naar man mente et Telegram. Eller f. Eks. Ordet Telefon. Hvad har det ikke ført til? Folk, der ville være fine, sige Telefong, fordi de tro, det er et fransk Ord. Men Fordrejserne ved det System, man her vil indføre, ville blive ti Gange værre. Der er efter min Mening noget høist uhyggeligt og latterligt i, naar Menigmand og halvdannede Personer give sig til at tumle med fremmede Ord, som de ikke forstaa. De gøre sig selv til Batter og Nar for dem, som mene, at de forstaa dem bedre, saa dette at føre et saadant System af fremmede Ord ind i Sproget vil føre en ny Spaltning ind i Folket, idet de dannede Klasser, som forstaa de latinste og græske Ord, ville le ad de andre, som ikke forstaa at udtale dem. Vore Skolelærere ville saa ondt ved at banke ind i Skolebørnene den rigtige Udtale af de latinste og græske Ord; der vil vante mange Knubs, før Børnene lære dem. Og naar de saa have lært dem rigtig, komme de hjem til Forældrene, som ikke kunne udtale dem rigtig, og saa le de unge af deres Forældre, som ikke have Forstand paa, hvorledes disse Udtryk skulle udtales. Naar saa Børnene komme ud af Skolen, gaa de over til Forældrenes Forvrængninger, og saaledes vil det gaa Generation efter Generation, indtil vi saa et forvansket og forhultet Sprog paa dette Omraade.

En Betragtning vil jeg fremsføre her, fordi jeg lægger særlig Vægt paa den. Det, som man opfordres til her, er, at vi skulle berøve Folket, Menigmand, en hel Række af gode, gamle danske Ord, som nu en Gang ere blevne tungevannte for dem til

Betegnelse paa det daglige Livs Forhold. De skulle ud af deres Mund og ud af deres Bevidsthed, og saa skulle de i Stedet for have disse fortvibledede fremmede Ord. Det er at give Stene for Brød. Men den, der berøver en Nation en Del af dens Sprog, driver derved Nationen tilbage i Civilisation. Det er en bekendt Sag, at de vilde, halvkultiverede, uciviliserede Nationer og udannede Mennefters Sprogforraad ikke paa langt nær er saa stort som mere dannede og fremskredne Nationers, og jo mere man indskrænker Ordforraadet, desto mere driver man Civilisationen tilbage. Man berøver Menigmand en Del af hans Gje og gør ham fattig og usikker paa et Omraade, hvor han har erhvervet sig en ganske respektabel Sikkerhed. Nu vil man maaste sige — og det var det, den ærede Minister slog paa ved første Behandling: Sproget vil nok selv danne det nye; man finder nok ud af i det daglige Liv at danne de Ord, man trænger til. Men det vil være et fuldstændig forgæves Haab. Thi den oprindelige orddannende og ordstabile Evne, som ehvert Sprog har haft, er for længst gaaet tabt og kan ikke oplives igen. Naar nu til Dags et Sprog skal udvides, sker det ad bevist Vej, gennem Literaturen, Vidensskaben, Pressen maaste, men ikke ad den umiddelbare Vej, som for et Tusind Aar siden. Men selve disse Kilder, Vidensskabsmændene og Literaturen, ere ikke i Stand til at give os de Ord, vi her savne, thi de Ord, vi skulle have, ere Ord med almen Gyldighed, med Autoritet eller Stempel paa sig; det er Ord, om hvilke der kan siges med det latinste: valent verba sicut nummi: Det skal være Ord, der kunne gælde ligesom stemplet Mynt; men den eneste, der kan sætte dette Stempel paa, er Lovgivningen, ellers bliver det en fuldstændig Konfusion og vilde Forsøg, der ikke føre til noget, og det vil være meget ubehøvet at henvise Sproget til at raddræftes paa dette System af fremmede Ord, hvormed de danske Benævnelser ikke lade sig paafe sammen og forliges. — Der blev i en tidligere Udvalgsbetænkning henvist til, at Sproget, og navnlig Menigmand, har dannet gode Ord som Provst, Degn og Bisp; de ere jo blevne udmærkede, de klinge dansk, især „Degn“, og vi „lærde“ vide jo, at disse Ord komme af præpositus, diaconus og episcopus; men nu har Sproget været i Stand til at omkalfatre disse, og paa samme Maade vil det formentlig gaa med Hektoliter, Dekaliter, Deciliter o. s. v. Jeg beder nu de Herrer være overbeviste om, at der er gaaet Aarhundreder, inden